

Powstanie zarządu sukcesyjnego

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Rozdział I. Powołanie zarządcy sukcesyjnego

§ 1. Uwagi wprowadzające

Mechanizm powstania zarządu sukcesyjnego został zmultiplikowany. Stosownie do art. 6 ust. 1 ZarządSukcU do ustanowienia zarządu sukcesyjnego wymagane jest: 1) powołanie zarządcy sukcesyjnego; 2) wyrażenie zgody osoby powołanej na zarządcę sukcesyjnego na pełnienie tej funkcji; 3) dokonanie wpisu zarządcy sukcesyjnego do CEIDG. W pracy, z perspektywy powstania zarządu sukcesyjnego wymagania te określane będą jako „przesłanki” ustanowienia zarządu sukcesyjnego¹, dlatego że powstanie zarządu sukcesyjnego dochodzi do pełnej skuteczności dopiero po ich spełnieniu². Ustanowienie zarządu sukcesyjnego nie jest ani czynnością prawną, ani stosunkiem prawnym³, w związku z czym w ocenie autora nie byłoby właściwe używanie pojęć, które mają ustabilizowane znaczenie w języku prawniczym w kontekście czynności prawnych i stosunków prawnych, takich jak „warunki”⁴ czy „elementy”. We-

¹ Zob. także R. Blicharz, Ustanowienie zarządu sukcesyjnego przedsiębiorstwem osoby fizycznej po jej śmierci, w: P. Piniór, P. Relidziński i in. (red.), Prawo handlowe. Między teorią, praktyką a orzecznictwem. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi A. Strzępcę, Warszawa 2019, s. 21; K. Kosowska, Status prawny, w tym podatkowy, przedsiębiorstwa w spadku oraz zarządcy sukcesyjnego. Wybrane problemy, Przegl.Pod. 2020, Nr 8, s. 49; A. Pardej, w: A. Mariański (red.), Planowanie sukcesyjne. Prawne i podatkowe aspekty zarządu sukcesyjnego przedsiębiorstwem osoby fizycznej, Warszawa 2019, s. 81. W doktrynie pisze się również o „warunkach” ustanowienia zarządu sukcesyjnego; zob. D. Gorzkiewicz, Nieprawidłowe powołanie zarządcy sukcesyjnego, w: K. Eckhardt (red.), Współczesne problemy prawa publicznego i prywatnego, Rzeszów 2020, s. 113; M. Jaśniewicz, w: S. Babiarczy (red.), Zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Komentarz, Warszawa 2021, s. 73; M. Sieradzka, Zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem osoby fizycznej – analiza i ocena nowych rozwiązań prawnych (cz. I), MoP 2018, Nr 22, s. 1199.

² Zob. rozdz. I § 2 pkt I i rozdz. II § 2.

³ Zob. rozdz. I § 2 pkt I.

⁴ Niejednoznaczne stanowisko prezentuje K. Grzegorzczak, który uważa, że ustanowienie zarządu sukcesyjnego nie jest czynnością prawną, ale jednocześnie dodaje, że zdarzenia prawne z art. 6 ust. 1 pkt 1–3 ZarządSukcU stanowią przesłanki (*conditiones iuris*) ustanowienia za-

dług reguł znaczeniowych języka powszechnego „przesłanka” oznacza okoliczność, która sankcjonuje jakieś działanie, sytuację sprzyjającą realizacji określonych zamiarów⁵. Jest to pojęcie dość luźno używane przez przedstawicieli nauki, którego znaczenie na gruncie języka prawniczego nie odbiega w zasadzie od znaczenia w języku powszechnym. Przykładowo *W. Czachórski* wskazuje, że mówimy o przesłankach odpowiedzialności w tym sensie, że bez ich istnienia odpowiedzialność nie powstaje. Warunkują one tym samym powstanie obowiązku naprawienia szkody w rozumieniu przepisów reżimu deliktowego⁶. Jest to zatem pojęcie na tyle elastyczne, że może być zaadaptowane do aparatu pojęciowego opisującego zarząd sukcesyjny, bez ryzyka pozostawiania jakichś wątpliwości co do natury prawnej ustanowienia zarządu sukcesyjnego. Ze względu na multiplikację, można mówić o powstaniu zarządu sukcesyjnego w sensie ścisłym i w sensie szerokim. Zarząd sukcesyjny jest stosunkiem prawnym⁷, dlatego właściwie powstaje on wtedy, gdy zostaje nawiązany stosunek prawny zarządu sukcesyjnego. Powstanie zarządu sukcesyjnego *sensu stricto* ma więc miejsce z chwilą nawiązania stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego. Ponadto można jednak wskazać na powstanie zarządu sukcesyjnego *sensu largo*, gdyż z chwilą nawiązania tego stosunku prawnego zarządca sukcesyjny nie może jeszcze pełnić funkcji, do czego niezbędne jest ustanowienie zarządu sukcesyjnego. Z powstaniem zarządu sukcesyjnego *sensu largo* mamy do czynienia dopiero po ustanowieniu zarządu sukcesyjnego, gdy zarząd sukcesyjny nabiera pełnej skuteczności. Zatem osoba, która nabyła status zarządcy sukcesyjnego w ramach powstania zarządu sukcesyjnego *sensu stricto*, może już pełnić funkcję zarządcy sukcesyjnego, zgodnie z art. 29 ZarządSukcU, wg którego od chwili ustanowienia zarządu sukcesyjnego zarządca sukcesyjny wy-

rzędu sukcesyjnego; por. *K. Grzegorzczak*, w: *K. Osajda* (red.), *Komentarze Prawa Prywatnego*, t. IVC. Prawo spadkowe przedsiębiorców, Warszawa 2022, s. 142. W prawie prywatnym *conditiones iuris*, tj. warunki prawne, rozumiane są jako ustanowione normami prawnymi przesłanki skuteczności czynności prawnej; zob. rozdz. I § 2 pkt I.

⁵ Por. hasło: przesłanka, w: *H. Zgólkowa* (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 34, Poznań 2001, s. 25; zob. także hasło: przesłanka, w: *M. Bańko* (red.), *Inny słownik języka polskiego PWN p-ż*, Warszawa 2000, s. 333; hasło: przesłanka, w: *W. Droroszewski* (red.), *Słownik języka polskiego*, t. VII. Pri-R, Warszawa 1965, s. 377; hasło: zarząd, w: *S. Dubisz* (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 3. O-Q, Warszawa 2003, s. 1047; hasło: przesłanka, w: *S. Dubisz* (red.), *Wielki słownik języka polskiego PWN o-q*, Warszawa 2018, s. 1112; hasło: przesłanka, w: *B. Dunaj*, *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, Warszawa 2007, s. 1449; hasło: przesłanka, w: *M. Szymczak* (red.), *Słownik języka polskiego PWN l-p*, Warszawa 1995, s. 959.

⁶ Por. *W. Czachórski*, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1993, s. 145.

⁷ Zob. *P. Widerski*, *Zarząd sukcesyjny. Konstrukcja prawna*, Warszawa 2025, s. 227.

konuje prawa i obowiązki zmarłego przedsiębiorcy wynikające z wykonywanej przez niego działalności gospodarczej oraz prawa i obowiązki wynikające z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku.

Wyprzedzając dalsze rozważania, na użytek poczynienia ustaleń terminologicznych należy wskazać, że to powołanie zarządcy sukcesyjnego determinuje mechanizm powstania zarządu sukcesyjnego⁸. Dlatego *prima facie* wypadałoby przyjąć, że w zależności od tego, czy powołanie zarządcy sukcesyjnego następuje za życia przedsiębiorcy, czy po jego śmierci, można mówić o powstaniu zarządu sukcesyjnego za życia przedsiębiorcy albo powstaniu zarządu sukcesyjnego po jego śmierci. Takie ujęcie jest prawidłowe, lecz jeżeli mamy na myśli powstanie zarządu sukcesyjnego *sensu stricto*. Jeśli chodzi o powstanie zarządu *sensu largo*, to bez względu na chwilę powołania zarządcy, powstanie zarządu sukcesyjnego następuje po śmierci przedsiębiorcy, ze względu na przyjętą normatywnie chwilę ustanowienia zarządu sukcesyjnego (art. 7 ust. 1 ZarządSukcU). W tym przypadku taka terminologia nie jest prawidłowa i ma charakter daleko posuniętego skrótowego myślowego. Adekwatniejsze wydaje się więc traktowanie o powstaniu zarządu sukcesyjnego w trybie powołania zarządcy sukcesyjnego za życia przedsiębiorcy i w trybie powołania zarządcy sukcesyjnego po śmierci przedsiębiorcy⁹.

Na gruncie ZarządSukcU mamy do czynienia z niekonsekwencją terminologiczną. *Prima facie* wydawałoby się, że w wygaśnięciu zarządu sukcesyjnego chodzi o wygaśnięcie stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego. Jak wskazano, zarząd sukcesyjny jest stosunkiem prawnym, w związku z czym w tych przypadkach, w których ustawodawca chodzi o funkcję zarządcy sukcesyjnego, znajduje to na ogół dosłowne odzwierciedlenie w tekście ustawy (art. 6 ust. 1 pkt 2, art. 8 ust. 2, art. 9 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i 2, art. 12 ust. 11, art. 28 ust. 2 i 3, art. 41 ust. 1, art. 45 ust. 7, art. 52, art. 53, art. 57 ust. 1, art. 58 ZarządSukcU). Niekiedy jednak termin „zarząd sukcesyjny” jest używany w tekście ustawy na określenie funkcji. W takim znaczeniu termin ten został użyty w Rozdziale 11 ZarządSukcU, który został zatytułowany: „Wygaśnięcie zarządu sukcesyjnego”, podczas gdy chodzi w nim nie o wygaśnięcie zarządu sukcesyjnego w sensie stosunku prawnego, a o wygaśnięcie funkcji zarządcy sukcesyjnego, która zostaje wykreowana w wyniku powołania pierwszego zarządcy sukcesyjnego¹⁰. Trzeba dokonać normatywnego odróżnienia

⁸ Zob. rozdz. I § 2 pkt 1.

⁹ Zob. rozdz. I § 4.

¹⁰ Zob. rozdz. I § 3.

przypadków wygaśnięcia funkcji zarządcy sukcesyjnego (art. 59–60 ZarządSukcU) od przypadków zakończenia pełnienia tej funkcji przez konkretnego zarządcę sukcesyjnego (art. 51–58 ZarządSukcU), a co za tym idzie, nie można postawić znaku równości pomiędzy wygaśnięciem zarządu sukcesyjnego rozumianego jako stosunek prawny a wygaśnięciem zarządu sukcesyjnego w rozumieniu Rozdziału 11 ZarządSukcU. Zasadniczo funkcja wygasa z upływem dwóch lat od dnia śmierci przedsiębiorcy (art. 59 ust. 1 pkt 7 ZarządSukcU), ale może wygasnąć z chwilą zaistnienia innej z przyczyn wyszczególnionych w art. 59 ust. 1 ZarządSukcU. W okresie trwania funkcji zarządcy sukcesyjnego pełnić ją może wiele osób, z którymi został nawiązany stosunek zarządu sukcesyjnego w wyniku powołania. Wygaśnięcie stosunku zarządu sukcesyjnego z konkretną osobą pełniącą funkcję zarządcy nie oznacza wygaśnięcia samej funkcji, która może zostać wypełniona przez innego zarządcę, na co wyraźnie wskazuje art. 58 ZarządSukcU. Wydaje się, że wyrażenie „wygaśnięcie zarządu sukcesyjnego” w znaczeniu z Rozdziału 11 ZarządSukcU jest nieadekwatne, ponieważ intuicyjnie wskazuje na stosunek prawny zarządu sukcesyjnego, podczas gdy chodzi w nim nie o stosunek prawny, a o funkcję.

Symptomatyczne jest to, że w ZarządSukcU nie ma wyraźnie sformułowanych przyczyn wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego jako stosunku prawnego, a więc centralnego pojęcia całej ustawy, za to zostały wyszczególnione przyczyny zakończenia pełnienia funkcji przez zarządcę sukcesyjnego w art. 53 ZarządSukcU i przyczyny wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego (*scil.* wygaśnięcia funkcji zarządcy sukcesyjnego) w art. 59 ZarządSukcU. Doszukując się *ratio legis* takiego stanu rzeczy, można przypuszczać, że ustawodawca nie wskazał wyczerpującego katalogu przyczyn wygaśnięcia stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego, mając świadomość zawodności takiego katalogu, który może nie objąć całego spektrum przyczyn wygaśnięcia tego stosunku. Główne przyczyny wygaśnięcia stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego można *implicite* wywieść z art. 53 i art. 59 ZarządSukcU.

W art. 53 ZarządSukcU zostały wymienione przypadki, w których zarządca sukcesyjny przestaje pełnić funkcję. Zakończenie pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego przez daną osobę zasadniczo jest efektem tego, że osoba ta przestaje być zarządcą sukcesyjnym¹¹, co następuje w wyniku wygaśnięcia sto-

¹¹ Wyjątkiem jest rezygnacja zarządcy sukcesyjnego, w przypadku której mimo zakończenia stosunku zarządu sukcesyjnego, zarządca sukcesyjny pełni jeszcze funkcję przez dwa tygodnie, chyba że został wcześniej powołany kolejny zarządca (art. 57 ust. 2 ZarządSukcU); zob. rozdz. V § 3.

sunku prawnego zarządu sukcesyjnego. Toteż wymienione w art. 53 ZarządSukcU przyczyny zakończenia pełnienia funkcji stanowią *de facto* przyczyny wygaśnięcia stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego, a zakończenie pełnienia funkcji jest tego pochodną. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że z ustaniem stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego z powodu tych przyczyn, a co za tym idzie ustania pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego przez daną osobę, nie następuje wygaśnięcie zarządu sukcesyjnego jako funkcji, na co pośrednio wskazuje art. 53 *in fine*, art. 59 ust. 1 pkt 4 ZarządSukcU, a zwłaszcza art. 58 ZarządSukcU, zgodnie z którym w okresie od dnia, w którym zarządca sukcesyjny przestał pełnić funkcję, do dnia powołania kolejnego zarządcy sukcesyjnego albo wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego przepisy Rozdziału 3 ZarządSukcU stosuje się odpowiednio.

Wygaśnięcie zarządu sukcesyjnego, w sensie wygaśnięcia funkcji zarządcy sukcesyjnego, z przyczyn wskazanych w art. 59 ZarządSukcU, w związku z expiracją tej funkcji skutkuje wygaśnięciem stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego z osobą pełniącą funkcję. Przyczyny z art. 59 ZarządSukcU są tym samym, *via* wygaśnięcie funkcji zarządu sukcesyjnego, przyczynami wygaśnięcia stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego. Tak więc wygaśnięcie funkcji zarządu sukcesyjnego zawsze będzie wygaśnięciem stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego.

Ponadto mogą występować przyczyny wygaśnięcia stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego, które ze względu na brak wyraźnego wymienienia w art. 53 i art. 59 ZarządSukcU, można określić jako nienormatywne, np. śmierć przedsiębiorcy, w sytuacji gdy powołany przez niego zarządca sukcesyjny nie został wpisany do CEIDG¹² czy brak pozostawienia substratu przedsiębiorstwa w spadku przez przedsiębiorcę, a w konsekwencji niepowstanie z chwilą jego śmierci przedsiębiorstwa w spadku¹³. Jak można przewidywać, przyczyny nienormatywne będą stopniowo poznawane wraz z funkcjonowaniem instytucji zarządu sukcesyjnego w obrocie prawnym.

W konsekwencji wprowadzającej w błąd terminologii użytej na gruncie ZarządSukcU, wyrażenia „wygaśnięcie zarządu sukcesyjnego” i „wygaśnięcie stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego” nie są używane synonimicznie w pracy. Istnieje pomiędzy nimi różnica znaczeniowa. Jeśli chodzi o pierwsze z nich, to mimo że nie jest ono adekwatne, tak brzmi język prawny ZarządSukcU i dlatego autor tym wyrażeniem się posługuje. Chodzi jednak *de facto*

¹² Zob. rozdz. III § 4 pkt I ppkt 1.

¹³ Zob. rozdz. IV § 2 pkt I ppkt 4.

o wygaśnięcie funkcji zarządcy sukcesyjnego. W drugim przypadku, żeby uwytklić różnicę znaczeniową z „wygaśnięciem zarządu sukcesyjnego”, autor używa nie tylko wyrażenia „wygaśnięcie stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego”, lecz także „zakończenie stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego”.

Jak zasygnalizowano we wstępie, najważniejsze wydaje się przeprowadzenie analizy zagadnień będących przedmiotem niniejszej monografii na tle prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej (*Fortbetriebsrecht*) z prawa austriackiego. Zarówno w polskim, jak i obcych systemach prawnych istnieje wiele figur prawnych, które mogą być użyteczne i znaleźć „dodatkowo” zastosowanie do przeprowadzenia sukcesji przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy, chodzi zwłaszcza o wykonawcę testamentu, zapis windykacyjny, prokurę lub pełnomocnictwo niegasnące na skutek śmierci mocodawcy, przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową czy trust *mortis causa*¹⁴. Jednak nie są to figury, których koncepcją było zapewnienie sukcesji pokoleniowej przedsiębiorstw po śmierci przedsiębiorcy, co stanowiło teleologiczną rację ich wprowadzenia do porządków prawnych. Inaczej natomiast rzecz się przedstawia z instytucją prawa austriackiego w postaci prawa do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, zawartą w § 41–45 GewO. Wspólnym mianownikiem obu instytucji, tj. zarządu sukcesyjnego i prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, jest to, że ich *ratio legis* opiera się na zapewnieniu kontynuacji funkcjonowania przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy.

W § 41 Abs 1 *in principio* GewO zawarta jest definicja legalna nawiasowa prawa do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, wg której jest to prawo kontynuowania działalności gospodarczej na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej innej osoby¹⁵. „Kontynuacja” oznacza tutaj wykonywanie działalności gospodarczej przez osobę uprawnioną do kontynuowania działalności gospodarczej, tj. na podstawie zezwolenia na pro-

¹⁴ Zob. K. Górniak, Sukcesja przedsiębiorstwa na wypadek śmierci przedsiębiorcy, Warszawa 2023, s. 449 i n.; P. Księżak, Przedsiębiorstwo wobec śmierci przedsiębiorcy, w: W.J. Katner, U. Promińska (red.), Prawo handlowe po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, Warszawa 2010, s. 156 i n.; A. Mariański, Sukcesja przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne na gruncie ustawodawstw wybranych jurysdykcji, MoP 2019, Nr 23, s. 1263 i n.; R. Wrzeczonek, Zarządca sukcesyjny przedsiębiorstwa w spadku. Status i charakter prawny, Warszawa 2020, s. 23 i n.; M.J. Zięba, J.N. Wróbel, Możliwość kontynuowania działalności gospodarczej zmarłego przedsiębiorcy gospodarczej zmarłego przedsiębiorcy przez jego spadkobierców w świetle nowelizacji KC oraz KSH – cz. I, MoP 2012, Nr 23, s. 1251 i n.

¹⁵ Zob. H. Grabler, H. Stolzlechner u.a., Kommentar zur GewO, Wien–New York 2011, s. 536, 537; M. Köhler, w: D. Ennöckl, N. Raschauer u.a. (Hrsg.), Kommentar zur Gewerbeordnung 1994, Bd. I. §§ 1–93, Wien 2015, s. 456.

wadzenie działalności gospodarczej uzyskanego przez inną osobę, która użyła to zezwolenie¹⁶. Prawo kontynuowania działalności gospodarczej może wynikać wyłącznie z prawa właściciela przedsiębiorstwa¹⁷. Jak wskazał VwGH w orz. z 19.3.1975 r., prawa do kontynuacji są prawami pochodnymi; w nich „pierwotne prawo do prowadzenia działalności gospodarczej nadal istnieje”¹⁸. Tym samym, mimo że prawo do kontynuowania działalności gospodarczej stanowi samodzielną podstawę prawną wykonywania działalności gospodarczej, która różni się od zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej (§ 38 GewO), to stanowi ono prawo wtórne, które jest uzależnione od zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej (w momencie jego utworzenia) udzielonego innej osobie. Zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej (pierwotne) jest dodatkiem nie tylko do stworzenia, lecz również do zachowania prawa kontynuacji¹⁹. Powstanie prawa dalszego prowadzenia działalności nie wymaga wygaśnięcia zezwolenia na jej prowadzenie, także zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej nie kończy się automatycznie wraz z powstaniem prawa dalszego prowadzenia działalności. Natomiast w przypadku wygaśnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności, wygasa również prawo wtórne do kontynuowania działalności²⁰.

Prawo kontynuowania działalności gospodarczej istnieje w tym samym zakresie, co pierwotne zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej. Jako przedsiębiorca, osoba uprawniona do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej jest przy prowadzeniu działalności gospodarczej równa posiadaczowi zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej. Co do zasady, za-

¹⁶ Zob. *H. Grabler, H. Stolzlechner* u.a., Kommentar, s. 539–540. Brak kontynuacji zachodzi zaś wtedy, gdy zamiarem potencjalnego uprawnionego do prowadzenia działalności kontynuowanej jest jedynie likwidacja przedsiębiorstwa, a jego postępowanie nie obejmuje działań, które zazwyczaj stanowią wykonywanie działalności gospodarczej, a zatem wskazywałyby na dalsze jej wykonywanie; zob. orz. VwGH z 30.5.1980 r., VwSlg 10149A/1980, dostęp na stronie: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Entscheidungsart=Undefined&Sammlungsnummer=VwSlg+10149+A%2f1980&Index=&AenderungenSeit=Undefined&SucheNachRechtssatz=True&SucheNachText=False&GZ=&VonDatum=&BisDatum=3.3.2021&Norm=&ImRisSeitVonDatum=&ImRisSeitBisDatum=&ImRisSeit=Undefined&ResultPageSize=100&Suchworte=&Position=1&SkipToDocumentPage=true&ResultFunctionToken=53d3b849-293e-4d6f-8731-1e1fca362287&Dokumentnummer=JWR_1979000514_19800530X01 [dostęp: 1.2.2025 r.].

¹⁷ Zob. *H. Grabler, H. Stolzlechner* u.a., Kommentar, s. 536, 539.

¹⁸ Zob. orz. VwGH z 19.3.1975 r., VwSlg 8789A/1975, dostęp na stronie: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWT_1974001781_19750319X00 [dostęp: 1.2.2025 r.].

¹⁹ Zob. *M. Köhler*, w: *D. Ennöckl, N. Raschauer* u.a. (Hrsg.), Kommentar, s. 457.

²⁰ Zob. tamże.

kres i treść prawa do kontynuowania działalności określają prawa i obowiązki wynikające z zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej. Kontynuacja jest więc ściśle powiązana z działalnością gospodarczą. Decydująca jest chwila, w której powstaje prawo do kontynuowania działalności²¹.

§ 2. Ustanowienie zarządu sukcesyjnego

I. Pojęcie ustanowienia zarządu sukcesyjnego

Jednym z pojęć podstawowych instytucji zarządu sukcesyjnego jest ustanowienie zarządu sukcesyjnego. Z chwilą ustanowienia zarządu sukcesyjnego ustawodawca powiązał bowiem możliwość wykonywania przez zarządcę sukcesyjnego praw i obowiązków zmarłego przedsiębiorcy wynikających z wykonywanej przez niego działalności gospodarczej oraz praw i obowiązków wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku (art. 29 ZarządSukcU). Tak więc *de facto* i *de iure* zarządca sukcesyjny może działać dopiero od chwili ustanowienia zarządu sukcesyjnego. Powołanie zarządcy sukcesyjnego nie jest obligatoryjne, z uwagi na to, że przepisy ZarządSukcU nie nakładają obowiązku powołania zarządcy sukcesyjnego ani na przedsiębiorcę, ani po jego śmierci na osoby uprawnione na mocy art. 12 ust. 1 i 2 ZarządSukcU, którym przysługują prawa podmiotowe do przedsiębiorstwa w spadku. Ustanowienie zarządu sukcesyjnego można określić zatem jako dobrowolne²².

²¹ Zob. tamże, s. 458.

²² Zob. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zarządzie, s. 12; a także P. Blajer, Zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Pytania i odpowiedzi. Wzory pism. Przepisy, Warszawa 2019, s. 34; R. Blicharz, w: A. Powalowski, H. Wolska (red.), Przedsiębiorcy i ich działalność, Warszawa 2019, s. 217; J. Górecki, w: J. Pazdan, A. Bieranowski (red.), Zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem osoby fizycznej, Warszawa 2021, s. 21; K. Górniak, w: K. Osajda (red.), Komentarze Prawa Prywatnego, t. IVC. Prawo spadkowe przedsiębiorców, Warszawa 2022, s. 16–17; I. Hasińska, Trwałość składu osobowego spółki cywilnej a wejście do spółki spadkobierców zmarłego współnika, BSP 2017, vol. 22, Nr 4, s. 139; E.M. Kwiatkowska, Instytucja zarządu sukcesyjnego – niezauważona szansa?, RPEiS 2024, Nr 3, s. 118; R. Lewicka, Sukcesja uprawnień przedsiębiorcy o charakterze administracyjnoprawnym na gruncie ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej, w: E. Wójcicka (red.), Gwarancje praw jednostki w postępowaniu administracyjnym i sądownoadministracyjnym, Częstochowa 2020, 206; L. Martyniec, P. Rataj, Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej – nowa regulacja sukcesji przedsiębiorstwa, R.Pr. Zeszyty Naukowe 2019, Nr 1, s. 57; T. Mróz, O zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej z perspektywy kilku lat, w: S. Byczko, A. Kappes i in. (red.), *Non omne quod licet honestum est*. Studia z prawa cywilnego i handlowego w 50-lecie pracy nauko-

Treść art. 6 ust. 1 ZarządSukcU daje asumpt do dokonania pojęciowego rozróżnienia pomiędzy powołaniem zarządcy sukcesyjnego a ustanowieniem zarządu sukcesyjnego. Tych dwóch zasadniczych momentów w mechanizmie powstania zarządu sukcesyjnego nie można utożsamiać. Zarząd sukcesyjny należy do szerszej kategorii zastępstwa²³, w której można znaleźć przypadki etapowania mechanizmu powstania danej postaci zastępstwa. Przykładowo jeśli chodzi o powstanie prokury w osobach prawnych i osobach ustawowych (art. 33¹ KC), można wyszczególnić moment ustanowienia prokury (powołania prokurenta) i udzielenia prokury, o których traktują art. 41 § 1 i 3, art. 205 § 3, art. 208 § 6 i 9, art. 284 § 2, art. 300⁶⁶ § 3, art. 300⁷⁸ § 3, art. 373 § 3, art. 470 § 2 KSH²⁴ i art. 109¹–109⁹ KC²⁵. Jest to jednak podyktowane specyfiką podmio-

wej Profesora Wojciecha Jana Katnera, Łódź–Warszawa 2022, s. 547; M. Śledzikowski, w: *tenże*, W. Dubies i in. (red.), *Zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwa osoby fizycznej. Komentarz praktyczny*, Gdańsk 2019, s. 31; E. Stefańska, w: M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. I. Art. 1–477¹⁶, Warszawa 2021, s. 640.

²³ Zob. K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Status prawny zarządcy sukcesyjnego*, PPH 2018, Nr 12, s. 6–7.

²⁴ Ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.

²⁵ Zob. A. Doliwa, *Prokura w świetle zmienionych przepisów Kodeksu cywilnego*, MoP 2003, Nr 20, s. 921; M. Dumkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 144; M. Glicz, w: M. Balwicka-Szczyrba, M. Glicz i in., *Pełnomocnictwo. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 156–157; J. Grykiel, *Charakter prawny udzielenia prokury*, RPEiS 2005, Nr 2, s. 84; A. Herbet, w: P. Machnikowski (red.), *Zobowiązania*, t. I. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Komentarz, Warszawa 2022, s. 1175–1176; A. Kawalko, H. Witczak, *Prawo cywilne*, Warszawa 2008, s. 196; A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. I. Komentarz do art. 1–300, Warszawa 2017, s. 244; K. Kopaczyńska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), *Kodeks spółek handlowych*, t. I. Komentarz do art. 1–150, Warszawa 2017, s. 393; G. Kozieł, *Prosta spółka akcyjna. Komentarz do art. 300¹–300¹³⁴ KSH*, Warszawa 2020, s. 283, 344; M. Kożuchowski, w: *tenże*, M. Macieszczak i in. (red.), *Prosta spółka akcyjna. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 252; J. Krausz, w: J. Okolski, M. Modrzejewska (red.), *Prawo handlowe*, Warszawa 2016, s. 158–159; J. Lic, *Spółka jawna. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 718, 721; L. Moskwa, P. Moskwa, w: M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny*. T. I. Komentarz. Art. 1–352, Warszawa 2018, s. 999; G. Nita-Jagielski, w: J. Bieniak, M. Bieniak i in., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 183; M. Pazdan, w: Z. Radwański, A. Olejniczak (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 2. *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2019, s. 669; M. Pilich, w: J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56–125), Warszawa 2021, s. 865; P. Pinior, w: M. Habdas, M. Fras (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I. Część ogólna (art. 1–125), Warszawa 2018, s. 896; M. Piotrowska-Kłak, *Powstanie prokury w spółce komandytowej z udziałem spółki z o.o. jako komplementariuszem*, w: W.J. Katner, U. Promińska (red.), *Prawo handlowe po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej*, Warszawa 2010, s. 229–230; U. Promińska, w: M. Pyziak-Szafnicka, P. Książek (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, Warszawa 2014, s. 1136; B. Skorupa, w: R. Adamus, P. Malinowski (red.), *Prosta spółka akcyjna. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 306; R. Strugała, w: E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 308–309; J.A. Strzępka,

tów, które są mocodawcami, w przypadku których można wyodrębnić dwie sfery działania, tj. *pro foro interno* i *pro foro externo*, którym odpowiada każda z tych czynności²⁶. W przypadku zarządu sukcesyjnego nie było powodu, aby komplikować mechanizm jego powstania, z uwagi na to, że nie jest to instytucja przeznaczona dla osób prawnych lub osób ustawowych, a dla osób fizycznych, którym przysługuje status przedsiębiorców i w przypadku których nie można wyodrębnić tych dwóch sfer działania na gruncie prawa.

Interakcja obydwu pojęć, tj. powołania zarządcy sukcesyjnego i ustanowienia zarządu sukcesyjnego implikuje wątpliwości, w szczególności ustawa nie daje wyraźnej odpowiedzi na pytanie, czy dla nawiązania stosunku prawnego zarządu sukcesyjnego miarodajne jest już samo powołanie, zarządcy sukcesyjnego, czy dopiero ustanowienie zarządu sukcesyjnego. Ustawodawca nadał bowiem ustanowieniu zarządu sukcesyjnego swoiście konwencjonalne prawnie znaczenie. Stosownie do art. 29 ZarządSukcU od chwili ustanowienia zarządu sukcesyjnego zarządca sukcesyjny wykonuje prawa i obowiązki zmarłego przedsiębiorcy wynikające z wykonywanej przez niego działalności go-

E. Zielińska, w: J.A. Strzępka (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2013, s. 118–119; A. Szajkowski, M. Tarska, Prawo spółek handlowych, Warszawa 2005, s. 152–153; S. Szejna, w: R. Adamus, P. Malinowski (red.), Prosta spółka akcyjna. Komentarz, Warszawa 2021, s. 234–235; J. Szwaja, Ustanowienie, udzielenie oraz odwołanie prokury przez spółkę handlową, Pr.Sp. 2003, Nr 7–8, s. 5–6; R. Uliasz, w: M. Załucki (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2020, s. 299–300; P. Widerski, Udzielenie prokury przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – uwagi na tle nowelizacji Kodeksu cywilnego z 6 marca 2018 r., cz. II, MoP 2018, Nr 16, s. 866–867. Istnieje jednak pogląd przeciwny dokonywaniu rozróżnienia na ustanowienie i udzielenie prokury; zob. M. Borkowski, Reprezentacja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2009, s. 133; K. Osajda, w: *tenże* (red.), Komentarze Prawa Prywatnego, t. I. KC. Komentarz. Część ogólna. Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny. Prawo o notariacie (art. 79–95 i 96–99), Warszawa 2017, s. 761; J.P. Naworski, w: A. Szajkowski (red.), System Prawa Prywatnego, t. 16. Prawo spółek osobowych, Warszawa 2016, s. 487–488.

²⁶ Ustanowienie prokury jest czynnością z zakresu prowadzenia spraw spółki (*forum internum*), polegającą na tym, że osoby uprawnione do prowadzenia spraw mocodawcy upoważniają reprezentantów mocodawcy do udzielenia prokury; por. J. Grykiel, Powstanie prokury, Warszawa 2008, s. 67. Ustawodawca zasadniczo posługuje się terminem „ustanowienie prokury” (art. 41 § 1, art. 205 § 3, art. 208 § 9, art. 284 § 2, art. 300⁶⁶ § 3, art. 300⁷⁸ § 3, art. 373 § 3 i art. 470 § 2 KSH). Niemniej jednak w art. 208 § 6, art. 300⁶⁴ § 2, art. 300⁷⁵ § 3 i art. 371 § 4 KSH mowa jest o „powołaniu prokurenta”. Jest to przejaw niekonsekwencji terminologicznej ustawodawcy. Chodzi jednak w gruncie rzeczy o ustanowienie prokury, czyli akt należący do sfery wewnętrznej mocodawcy. Świadczy o tym przede wszystkim to, że art. 208, art. 300⁶⁴ § 2, art. 300⁷⁵ § 3 i art. 371 KSH regulują prowadzenie spraw spółki, czyli jej sferę wewnętrzną. Natomiast udzielenia prokury jest czynnością z zakresu reprezentacji spółki (*forum externum*), która polega na złożeniu kandydatowi na prokurenta oświadczenia o umocowaniu do działania w imieniu mocodawcy w zakresie określonym przepisami o prokurze; por. tamże, s. 67–68.

spodarczej oraz prawa i obowiązki wynikające z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku. Z tego przepisu nie wynika, aby stosunek zarządu sukcesyjnego powstawał z chwilą ustanowienia zarządu sukcesyjnego, a jedynie to, że od tej chwili zarządca sukcesyjny może wykonywać prawa i obowiązki. W związku z tym wydaje się, że powstanie stosunku zarządu sukcesyjnego należy lokować przy powołaniu zarządcy sukcesyjnego, a nie ustanowieniu zarządu sukcesyjnego. W ocenie autora ustanowienie zarządu sukcesyjnego jest jedynie warunkiem prawnym (*conditio iuris*) powołania zarządcy sukcesyjnego. Przez warunek prawny (*conditio iuris*) rozumie się na ogół ustanowioną normami prawnymi przesłankę skuteczności czynności prawnej. Powstanie skutków prawnych uzależnione jest w takich przypadkach od treści normy prawnej, a nie od treści czynności prawnej, która oczywiście może wymagać ustawy powtarzać lub nie powtarzać, lecz jest to dla ustalenia skuteczności czynności prawnej bez znaczenia²⁷. Zatem ustanowienie zarządu sukcesyjnego jest prze-

²⁷ Por. Z. Radwański, R. Trzaskowski, w: Z. Radwański, A. Olejniczak (red.), System Prawa Prywatnego, t. 2. Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2019, s. 342; zob. także A. Chłopecki, Warunki w rozumieniu art. 89 k.c. a warunki prawne (*conditiones iuris*), PPH 2001, Nr 7, s. 24; A. Doliwa, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2012, s. 196; B. Giesen, w: M. Pyziak-Szafnicka, P. Książak, (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna, Warszawa 2014, s. 1068; J. Grykiel, w: tenże, M. Lemkowski, Czynności prawne. Art. 56–81 KC. Komentarz, Warszawa 2010, s. 26–27; S. Grzybowski, w: tenże (red.), System prawa cywilnego. Część ogólna, t. I, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1974, s. 518; A. Janas, w: M. Habdas, M. Fras (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, t. I. Część ogólna (art. 1–125), Warszawa 2018, s. 837; A. Janiak, w: A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, t. I. Część ogólna, Warszawa 2012, s. 580; J. Kuźmicka-Sulikowska, w: P. Machnikowski (red.), Zobowiązania, t. I. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Komentarz, Warszawa 2022, s. 990; M. Maciejewska-Szałas, w: M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2022, s. 263; K. Panfil, w: J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, t. I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56–125), Warszawa 2021, s. 724; M. Pazdan, w: K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny, t. I. Komentarz. Art. 1–449¹⁰, Warszawa 2018, s. 413; K. Piasecki, w: J. Winiarz (red.), Kodeks cywilny z komentarzem, t. I, Warszawa 1989, s. 100; M. Piekarski, w: Z. Resich, J. Ignatowicz i in. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna. Własność i inne prawa rzeczowe, t. 1, Warszawa 1972, s. 225; S. Rudnicki, w: S. Dmowski, S. Rudnicki, Komentarz do kodeksu cywilnego Księga pierwsza. Część ogólna, Warszawa 2011, s. 433; M. Rzewuska, w: M. Załucki (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2020, s. 261; J. Strzebinczyk, w: E. Gniewek (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2011, s. 236; S. Szer, Prawo cywilne. Część ogólna, Warszawa 1967, s. 349; A. Szumański, Zgoda osoby trzeciej na wniesienie wkładu do spółki kapitałowej, PPH 1997, Nr 10, s. 7–8; M. Tarkowski, Charakter cywilnoprawny umownego postanowienia uzależniającego skuteczność umowy od zgody organu spółki kapitałowej, będącej jej stroną, MoP 2014, Nr 2, s. 103; A. Wolter, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 1967, s. 265. Można spotkać pogląd krytykujący tak szerokie rozumienie warunku prawnego. Bartłomiej Swaczyna ponosi, że warunek rozumiany jako każda ustawowa przesłanka skuteczności czynności prawnej jest kategorią o doniosłości wyłącznie teoretycznej i nie służy

słanką skuteczności czynności prawnej powołania zarządcy sukcesyjnego²⁸, dlatego że od niego uzależniona jest możliwość wykonywania praw i obowiązków przez zarządcę sukcesyjnego, o których mowa w art. 29 ZarządSukcU²⁹.

W doktrynie można spotkać pogląd, wg którego zarząd sukcesyjny ustanowiony jest tylko raz, podczas gdy zarządca sukcesyjny może być powoływany lub odwoływany nawet kilka razy³⁰. W ocenie autora taki pogląd nie jest prawidłowy, wydaje się, że podyktowany jest on w dużej mierze nieadekwatną nazwą „ustanowienie zarządu” użytą przez ustawodawcę, która intuicyjnie prowadzi do nadania instytucji, do której się odnosi, najważniejszego znaczenia w mechanizmie powstania zarządu sukcesyjnego. Ustawodawca skonstruował taki związek frazeologiczny na określenie tych zdarzeń prawnych, będących w poszczególnych trybach powołania zarządcy sukcesyjnego warunkami prawnymi powołania, od których jest uzależnione pełnienie funkcji przez zarządcę sukcesyjnego. Jego znaczenie odbiega zatem od sensu podyktowanego znaczeniami poszczególnych wyrazów, będących jego członami, które wskazują na to, że zarząd sukcesyjny powstaje w efekcie ustanowienia zarządu³¹. Ustanowienie za-

uchwyceniu jakiegokolwiek praktycznie doniosłego problemu. Jednocześnie postuluje wąskie rozumienie pojęcia warunku prawnego, obejmujące przypadki, w których przepis uzależnia powstanie bądź ustanie skutków czynności prawnej od zdarzenia przyszłego i niepewnego; por. *B. Swaczyna*, *Warunkowe czynności prawne*, Warszawa 2012, s. 51. Przy takim rozumieniu ustanowienie zarządu sukcesyjnego jest także warunkiem prawnym powołania zarządcy sukcesyjnego. Można również spotkać pogląd uznający za zbędne wyróżnianie warunków prawnych; zob. *J. Zawadzka*, *Warunek w prawie cywilnym*, Warszawa 2012, s. 359 i n.

²⁸ Zob. rozdz. I § 3.

²⁹ Wydaje się, że w tym duchu wypowiada się *M. Jaśniewicz*, który pisze, że ustanowienie zarządu sukcesyjnego dotyczy problematyki możliwości objęcia i pełnienia tej funkcji przez określoną osobę fizyczną, a w zakresie czasowym dotyczy wyznaczenia początku wykonywania zarządu sukcesyjnego; por. *M. Jaśniewicz*, w: *S. Babiarz* (red.), *Zarząd*, s. 71–72. Odmiennie zaś definiuje ustanowienie zarządu sukcesyjnego *K. Grzegorzczak*, jako skutek czynności prawnej powołania zarządcy sukcesyjnego (nieobligatoryjny, gdyż niewystępujący w każdej sytuacji); por. *K. Grzegorzczak*, w: *K. Osajda* (red.), *Komentarze*, s. 143.

³⁰ Zob. *P. Blajer*, *Zarząd*, s. 59–60; a także *implicite P. Bender*, komentarz do art. 95z PrNot, Nb 13.4, w: *K. Osajda* (red.), *Prawo o notariacie. Komentarz*, Legalis 2021; *D. Gorzkiewicz*, *Nieprawidłowe*, s. 106; *M. Jaśniewicz*, w: *S. Babiarz* (red.), *Zarząd*, s. 72.

³¹ Mamy co prawda do czynienia z językiem prawniczym, lecz wydaje się, że przy tworzeniu nomenklatury dla nowej instytucji prawa, ustawodawca powinien dążyć do tego, aby była ona koherentna z regułami znaczeniowymi języka powszechnego, na tyle oczywiście, na ile to możliwe, ze względu chociażby na dyrektywy wykładni językowej, w której właściwości języka powszechnego pełnią bardzo ważną rolę; zob. *T. Chauvin*, *T. Stawecki* i in., *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2017, s. 247–248; *L. Morawski*, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 2009, s. 142–143. Siatka terminologiczna instytucji zarządu sukcesyjnego niestety nie jest adekwatna, czego wymownym symptomem jest przede wszystkim użyty termin „właściciel przedsiębiorstwa w spadku”;

rządu sukcesyjnego nie stanowi składnika funkcji zarządcy sukcesyjnego, którą może pełnić w okresie jej trwania wiele osób powołanych na tę funkcję, z czego można byłoby ewentualnie wywodzić, że zarząd sukcesyjny ustanawiany jest tylko raz. Z tytułu bycia warunkiem prawnym, ustanowienie stanowi składnik stanu faktycznego czynności prawnej powołania zarządcy sukcesyjnego, a zatem musi ono nastąpić w przypadku każdego powołania zarządcy sukcesyjnego, o ile powołany zarządca ma pełnić funkcję; może nastąpić wiele ustanowień zarządu sukcesyjnego. Przemawia za tym szereg argumentów. Przede wszystkim broniony pogląd jest jasny z punktu widzenia dogmatycznego, gdyż ustanowienie zarządu sukcesyjnego jest kategorialnie przyporządkowane do warunków prawnych (*conditiones iuris*), podczas gdy spolaryzowane stanowisko nie wyjaśnia, czym jest ustanowienie zarządu sukcesyjnego. W przypadku trybu powołania zarządcy sukcesyjnego za życia przedsiębiorcy, zdarzeniem prawnym będącym ustanowieniem zarządu sukcesyjnego jest śmierć przedsiębiorcy, a więc jedno i to samo zdarzenie prawne, nawet gdyby było więcej niż jedno powołanie w tym trybie, w szczególności w przypadku powołania obok zarządcy głównego, także zarządcy podstawionego. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że o ile mamy do czynienia z jednym i tym samym zdarzeniem prawnym, to stanowi ono ustanowienie zarządu sukcesyjnego dla poszczególnych powołań. Ta subtelna w przypadku trybu za życia dyferencjacja przybiera na znaczeniu, gdy idzie o tryb powołania zarządcy sukcesyjnego po śmierci przedsiębiorcy, a to dlatego, że ustanowienie zarządu sukcesyjnego stanowi wpis do CEIDG zarządcy sukcesyjnego. W przypadku koncepcji monistycznej należałoby przyjąć, że ustanowienie zarządu sukcesyjnego następuje z pierwszym wpisem do CEIDG zarządcy sukcesyjnego powołanego w tym trybie, a wpis ten rozciąga się na kolejne powołania zarządcy sukcesyjnego po zakończeniu pełnienia funkcji przez poprzedników (np. w wyniku odwołania), tak że miałyby miejsce jedno ustanowienie zarządu sukcesyjnego dla wszystkich powołań. Tutaj widoczny jest drugi argument na rzecz koncepcji pluralistycznej, ponieważ trudno doszukać się jakiegoś *iunctim* pomiędzy wpisem do CEIDG jakiegoś wcześniejszego zarządcy sukcesyjnego a byciem przez ten wpis warunkiem prawnym, a więc i elementem stanu faktycznego dla powołania drugiego i każdego następnego z kolei zarządcy sukcesyjnego, skoro w stosunku do każdego z nich musi nastąpić odrębny wpis do CEIDG, aby mógł pełnić funkcję zarządcy sukcesyjnego (art. 12 ust. 11 ZarządSukcU). Warunkiem jest wpis

zob. rozdz. IV § 2 pkt II ppkt 2, przyp. 259; ale również właśnie termin „ustanowienie zarządu sukcesyjnego”.

do CEIDG zarządcy sukcesyjnego, do którego wpis ten się odnosi. Tak więc nie tyle pierwszy wpis do CEIDG zarządcy sukcesyjnego, ale każdy wpis do CEIDG odnośny do powołanego zarządcy sukcesyjnego jest ustanowieniem zarządu sukcesyjnego dla tego powołania, a wymownym tego dowodem jest fakt, że ustawodawca przewidział konieczność wpisania do CEIDG każdego z powołanych zarządców sukcesyjnych, którzy mają pełnić funkcję zarządcy sukcesyjnego, a nie tylko pierwszego z nich. Jednocześnie zaś nie wskazał odmiennego znaczenia pierwszego wpisu do CEIDG zarządcy sukcesyjnego w stosunku do kolejnych wpisów do CEIDG zarządców sukcesyjnych. Następnie należy zauważyć, że treści art. 6 ust. 1 ZarządSukcU wskazuje na uniwersalny charakter przesłanek ustanowienia zarządu sukcesyjnego. Koncepcja monistyczna niosłaby ze sobą zaś wątpliwość, czy przepis ten nie odnosi się przypadkiem tylko do pierwszego powołania zarządcy sukcesyjnego, skoro ustanowienie zarządu sukcesyjnego następuje tylko raz, a ewentualne następne powołania zarządców bazują na tym ustanowieniu. Koncepcja monistyczna jest sprzeczna z art. 7 ust. 1 pkt 2 ZarządSukcU, którego stylizacja semantyczna wskazuje na to, że chodzi w nim o wpis każdego zarządcy sukcesyjnego, a nie tylko tego pierwszego. Nie stanowi on przecież o dokonaniu pierwszego wpisu do CEIDG zarządcy sukcesyjnego powołanego na podstawie art. 12 ZarządSukcU. Poza tym koncepcja monistyczna prowadziłaby wręcz do paradoksalnych rozwiązań w zestawieniu z dyspozycją art. 29 ZarządSukcU. Z przepisu tego wynika bowiem, że zarządca sukcesyjny wykonuje prawa i obowiązki zmarłego przedsiębiorcy wynikające z wykonywanej przez niego działalności gospodarczej oraz prawa i obowiązki wynikające z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku od chwili ustanowienia zarządu sukcesyjnego. W takiej sytuacji, skoro ustanowienie zarządu sukcesyjnego następowałoby tylko raz, z chwilą pierwszego wpisu do CEIDG zarządcy sukcesyjnego, to każdy późniejszy zarządca sukcesyjny wpisany do CEIDG miałby obowiązek pełnienia funkcji wstecznie, od momentu dokonania pierwszego wpisu do CEIDG zarządcy sukcesyjnego, bo już od wtedy miałoby miejsce ustanowienie zarządu sukcesyjnego, mimo że jeszcze wtedy nie był w ogóle zarządcą sukcesyjnym. W końcu trzeba zważyć na treść art. 23 ust. 4 *in principio* CEIDGU. Gdyby było tak, że ustanowienie zarządu sukcesyjnego następuje tylko raz, z chwilą pierwszego wpisu do CEIDG zarządcy sukcesyjnego, to przepis nie zostałby zredagowany w ten sposób, że chodzi o zgłoszenie powołania pierwszego zarządcy sukcesyjnego, gdyż z istoty ustanowienia samo przez się wynikałoby, że chodzi o pierwsze powołanie, w związku z czym nie trzeba byłoby tego wyraźnie zaznaczać w tekście ustawy. Wydaje się, że koncepcja monistyczna ustanowienia zarządu sukce-

syjnego opiera się na nieopatrzonym rozumieniu treści art. 12 ust. 11 ZarządSukcU³². Przepis ten jest niepotrzebny, z uwagi na to, że już z art. 6 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 29 ZarządSukcU wynika, że zarządca sukcesyjny pełni funkcję od chwili dokonania wpisu do CEIDG tego zarządcy³³. Abstrahując od tego, z treści art. 12 ust. 11 ZarządSukcU nie wynika, aby ustanowienie zarządu sukcesyjnego miało miejsce tylko raz w przypadku powołania zarządcy sukcesyjnego w trybie pośmiertnym. To bowiem, że mowa w nim o pełnieniu funkcji przez danego zarządcę sukcesyjnego od chwili dokonania wpisu do CEIDG, nie oznacza, iż z wpisem tym nie można łączyć ustanowienia zarządu sukcesyjnego na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 3 ZarządSukcU. W związku z tym efekt uzasadniający koncepcję monistyczną przez art. 12 ust. 11 ZarządSukcU jest nikły. Biorąc więc pod uwagę całość argumentacji *pro* i *contra*, należy dojść do konstatacji, że trafna jest koncepcja pluralistyczna, tzn. że może zaistnieć wielość ustanowień zarządu sukcesyjnego. W trybie pośmiertnym ustanowienie zarządu sukcesyjnego następuje z każdorazowym wpisem do CEIDG zarządcy sukcesyjnego odnoszącym się do niego, dla tego zarządcy sukcesyjnego.

Wydaje się, że wprowadzenie do mechanizmu powstania zarządu sukcesyjnego obok „powołania zarządcy sukcesyjnego”, drugiego centralnego terminu, jakim jest „ustanowienie zarządu sukcesyjnego”, było błędem³⁴, zarówno jeżeli chodzi o same założenia koncepcyjne nowej figury prawnej, jak i zasady prawidłowej legislacji³⁵. Ustanowienie zarządu sukcesyjnego powoduje wątpliwości w interakcji z powołaniem zarządcy sukcesyjnego, począwszy od wręcz on-

³² Zob. *implicite* P. Bender, komentarz do art. 95z PrNot, Nb 13.4, w: K. Osajda (red.), Prawo, Legalis 2021.

³³ Zob. rozdz. III § 5 pkt I ppkt 4.

³⁴ W tym duchu jak się wydaje także J. Górecki, który pisze, że realizacja celu ustawy wymaga dokonania szeregu czynności prawnych, z których najistotniejsze znaczenie ma powołanie zarządcy sukcesyjnego; por. J. Górecki, Prawo właściwe dla czynności prawnych związanych z zarządem sukcesyjnym, PPPM 2020, t. 26, s. 190.

³⁵ W wyr. z 21.2.2006 r. TK wskazał, że poprawność legislacyjna to także stanowanie przepisów prawa w sposób logiczny i konsekwentny, z poszanowaniem zasad ogólnosystemowych oraz z zachowaniem należytych aksjologicznych standardów. Niezgodne z tą zasadą będzie więc wprowadzanie do obrotu prawnego przepisów (nawet gdy celowość takich przepisów mogłaby się wydawać słuszną), które tworzą regulacje prawne niekonsekwentne i niedające się wytłumaczyć w zgodzie z innymi przepisami prawa. Celowość i ewentualna zasadność wprowadzania w życie danych regulacji prawnych nie może być wytłumaczeniem dla tworzenia prawa w sposób chaotyczny i przypadkowy. Dowolność i przypadkowość wprowadzanych w życie przepisów prawnych jest zatem złamaniem zasady poprawnej legislacji. Stanowi naruszenie art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r., Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.; wyr. TK z 21.2.2006 r., K 1/05, Legalis.

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl